



## رام - بیست و سوم آذر

### شروین وکیلی

رام (روزشمار ایرانی معنادار) کوششی است برای بازسازی تقویم روزشماری معنادار برای ایرانیان، به شکلی که مناسبتها و سالگردهای منسوب به روزها عینیتی علمی داشته باشد و زمان روزمره و معنازوده‌ی امروزی که روزهایمان را پوچ و پوک ساخته را به توالی‌ای معنادار از سالگردِ رخدادهای معنادار تبدیل کند.

سه گوشزد در درباره‌ی طرح رام:

- تمام تاریخ‌هایی که شناسه‌ی میلادی (م.) یا پیشامیلادی (پ.م) ندارند به هجری خورشیدی محاسبه شده‌اند.
- محتوای روزشمار رام نهایی نیست و تا پایان سال ۱۳۹۶ تکمیل می‌شود. هنگام نقل آن به طرح ارجاع دهید و این نکته را در نظر داشته باشید.
- اگر مناسبتی سراغ دارید که نادیده مانده، آن را همراه با نشانی مرجعش در تلگرام برایم بفرستید که در این طرح گنجانده شود:

@SherwinVakili (<https://t.me/SherwinVakili>) / tel.0912-6363764

## بیست و سوم آذر



فروغی و  
مشاورالممالک  
در پاریس

روز سه‌شنبه بیست و سوم آذر سال ۵۱۰ هجری خورشیدی ابوعلی احمد رهبر شیعیان به دست سپاهیان خلیفه‌ی فاطمی مصر الحافظ‌الدین الله که امام فرقه‌ی حافظیه بود، کشته شد. به همین خاطر این روز را تا پایان دوران زمامداری فاطمیان به اسم عیدالنصر جشن می‌گرفتند.

به سال ۱۲۶۸ در عصر ناصری میرزا ملکم خان که می‌دانست دربار ایران قرارداد لاتاری را لغو کرده، به طرف اروپایی در این مورد چیزی نگفت و در همین روز کمیسیون خود را که بیست هزار لیره بود، گرفت و بعد این خبر را فاش کرد. در نتیجه هم نزد ایرانیان و هم پیش اروپاییان بدنام شد، هرچند این کارش جرم محسوب نمی‌شد و طف الغاکننده‌ی قرارداد ایران بود.

در سال ۱۲۸۴ به دنبال تحسن مردم و روحانیون در شاه‌عبدالعظیم مظفرالدین شاه فرمان عزل عین‌الدوله صدراعظم را صادر کرد و این یکی از خواسته‌های بست‌نشینان بود. دو سال بعد محمدعلی شاه به سرکوب همین مشروطه‌خواهان مشغول بود و در همین روز (۱۲۸۶) ناصرالملک که توسط قزاقها توقیف شده بود و جانش در خطر بود با پادرمیانی چرچیل وزیر مختار انگلیس رهایی یافت ولی به فرنگ تبعید شد.

در ۱۲۹۰ امپراطور روسیه به نایب‌السلطنه‌اش که حاکم قفقازیه بود دستور داد تا هر چه زودتر چهار هزار سالدات (سرباز) روسی به ایران اعزام کند و این در دنباله‌ی درگیری‌های دو دولت و مداخله‌ی روسیه در امور داخلی ایران قرار می‌گرفت. تا ده سال بعد این مداخله با سقوط دولت تزاری کمابیش از میان رفته بود و در ۱۳۰۰ در نشست مجلس شورای ملی عقد قرارداد رسمی بین دولتین ایران و شوروی به تصویب رسید. این قرارداد ۲۶ ماده داشت و در اثر تلاش مشاورالممالک سفیر ایران در شوروی در دولت سپهدار رشتی تنظیم شده بود و اموال بانک استقراضی روس را به ایران واگذار می‌کرد و تمام امتیازاتی که دولت روسیه تزاری و اتباع آن از ایران گرفته بودند را از بین می‌برد و همچنین راه شوسه‌ی انزلی به تهران و قزوین به تهران و اسکله و وسایل نقلیه در راه ارومیه و خطوط تلگرافی روسها به ایران واگذار می‌شد و کاپیتولاسیون هم لغو می‌شد.



در همین روز به سال ۱۳۱۱ پس از لغو ناگهانی امتیاز داری به دست رضا شاه، دولت انگلستان یادداشت شدیدالحنی برای محمد علی فروغی وزیر خارجهی ایران فرستاد و مدعی شد اگر ایران در مورد امتیازنامه مطالبی دارد باید از طریق محاکم بین‌المللی اقدام کند و حق لغو امتیازها را ندارد. فروغی در پاسخ دولت انگلیس گوشزد کرد که قرارداد به مسائل داخلی ایران مربوط است و دولت از این تهدیدات باکی ندارد.

در چنین روزی به سال ۱۳۵۰ در حسینیه‌ی ارشاد نشست بحثی برقرار شد (تصویر صفحه‌ی پیش) که در آن دکتر علی شریعتی به انتقادهای مخالفانش پاسخ داد. در این نشست توسلی محمدتقی شریعتی، مجتهد شبستری، صدر بلاغی، میناچی و دکتر سامی هم حضور داشتند. در همین روز بود که ارتش پاکستان به کشتار ۱۱۱۱ فعال اجتماعی بنگالی دست گشود که بین‌شان بیش از دویست روشنفکر و استاد دانشگاه داکا که بنگالی تبار بودند.

ده سال بعد در ۱۳۶۰ مجلس اسرائیل به تثبیت و بسط سیطره‌ی این کشور بر بلندی‌های جولان رای داد، در ۱۳۷۱ در جریان بحران ابخازیا در قفقاز یک هلیکوپتر که مردم را از شهر تکوارچلی خارج می‌کرد مورد حمله‌ی سربازان گرجی محاصره‌کننده‌ی شهر قرار گرفت و سقوط کرد که به این خاطر ۵۲ نفر از جمله ۲۵ کودک به قتل رسیدند. روسیه که در پی مداخله در ابخازیا بود پس از این واقعه با مشروعیتی بیشتر به محاصره شدگان کمک نظامی می‌رساند

در ۱۳۸۲ پرویز مشرف نخست وزیر پاکستان از سوءقصد جان سالم به در برد و در ۱۳۸۷ در جریان یک نشست خبری مردی عراقی به نام منتظر زیدی کفش‌اش را بیرون آورد و به سوی بوش رئیس جمهور آمریکا پرتاب کرد که این حرکت به نمادی اعتراضی تبدیل شد.



منتظر زیدی و کفش‌اش!



کشتار بنگالی‌ها در پاکستان

در بیست و سوم آذر ماه سال ۹۲۱ پرنسس مری استوارت ملکه‌ی اسکاتلند شد، در ۱۱۹۱ آخرین سربازان فرانسوی ناپلئون از خاک روسیه عقب نشستند، و در ۱۱۹۸ آلاباما بیست و دومین ایالت آمریکا شد. در ۱۲۹۷ فنلاندی‌ها شاهزاده‌ای آلمانی به نام فریدریش کارل فون هسن را به پادشاهی خود برگزیدند و در همین روز رئیس جمهور پرتغال سیدونیوس پائیس ترور شد و به قتل رسید. در ۱۳۱۸ هم اتحاد جماهیر شوروی به خاطر حمله به فنلاند از سازمان ملل اخراج شد.

این روز با چند فاجعه‌ی طبیعی هم مصادف بوده است. در چنین روزی در سال ۵۵۷ میلادی زمین‌لرزه‌ای شدید کنستانتینوپل را ویران کرد، در ۲۱۴ هجری خورشیدی سیل و توفان در ساحل هلند به



مرگ پنجاه هزار تن انجامید و در ۱۳۷۸ سیل و باران شدید در منطقه‌ی وارگاس ونزوئلا به نابودی هزاران خانه و مرگ دهها هزار تن منجر شد (تصویر روبرو).



چندین رخداد چشمگیر علمی و فنی هم در این روز قرار گرفته است. در سال ۱۱۶۱ برادران مونگولفیه برای اولین بار پرواز با بالون هوای گرم را آزمودند (تصویر بالا راست)، در ۱۲۷۵ متروی گلاسکو گشایش یافت، و در ۱۲۷۹ ماکس پلانک نظریه‌اش درباره‌ی تابش جسم سیاه را منتشر کرد و به این ترتیب کوانتوم مکانیک زاده شد. در ۱۲۸۱ اولین بخش از خط تلگراف در اقیانوس آرام گذاشته شد و هونولولو را به سان فرانسیسکو متصل کرد، و در ۱۲۸۲ برادران رایت اولین پرواز خود را با هواپیمایشان انجام دادند (تصویر بالا چپ).

در چنین روزی به سال ۱۲۹۰ گروه کاشفان به رهبری رولد آموندسن نخستین کسانی بودند که بر قطب جنوب پا گذاشتند. در ۱۳۱۹ برای نخستین بار عنصر پلوتونیوم در دانشگاه برکلی تخلیص شد، در ۱۳۵۱ اوژن سرنان فزانورد آپولو ۱۷ آخرین کسی بود که بر ماه راه رفت، و در ۱۳۷۳ ساخت سد سه تنگه بر رود یانگ تسه آغاز شد. این سد به بزرگترین نیروگاه آبی دنیا تبدیل شد (تصویر زیر).





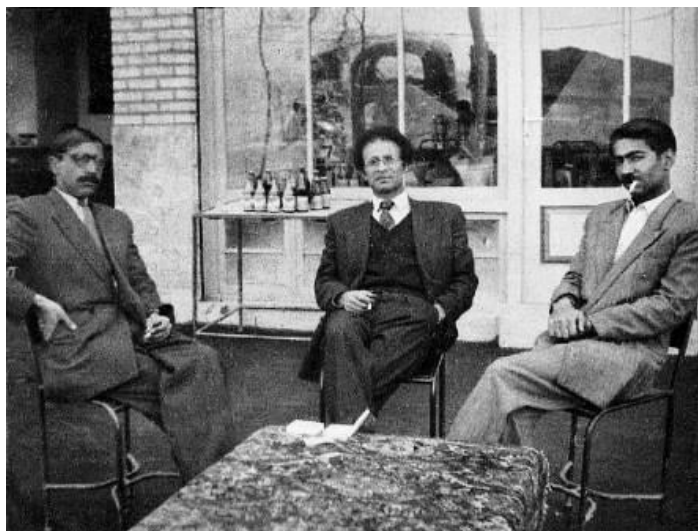
سیدونیوس پائیس

تیکو براهه

فردریش کارل فون هسن

رولد آمونسن

این روز با زاد و مرگ چند شخصیت نامدار وابسته به تمدن ایرانی اما مستقر در پیرامون ایران زمین پیوند خورده که در کشوری جز ایران شهرت یافتند. در سال ۶۷۲ ملک اشرف صالح‌الدین خلیل بن قلاوون سلطان مملوک مصر و قهرمان جنگ با صلیبی‌ها زمانی که برای شکار پرندگان به حوالی اسکندریه رفته بود به دست امیران زبردستش به قتل رسید. در ۱۲۹۴ رشید بهبودوف موسیقی‌دان در استان ایرانی آران که در اشغال روسها بود و بعدتر به آذربایجان شوروی تبدیل شد زاده شد. در ۱۳۰۳ رانبیر راج کاپور هنرپیشه‌ی هندی در پیشاور به دنیا آمد و بعدتر در بالیوود شهرتی چشمگیر یافت. در میان معاصران مان در ایران هم می‌توان از غلامحسین غریب گرگانی (۱۳۸۳) مبلغ مدرنیته‌ی ادبی که همراه با جلیل ضیاءپور و حسن شیروانی



(تصویر روبرو) مجله‌ی خروس جنگی را راه انداخته بودند، و سید حسین میرشمسی پدر واکسن ایران و استاد دانشکده‌ی پزشکی (۱۳۸۷) یاد کرد که در این روز در گذشته‌اند. در ۱۳۸۳ هم مجتبی کاشانی شاعر متخلص به سالک فوت کرد.



راج کاپور

سالک

شرلی جکسون

در میان ایرانیان تیکو براهه اخترشناس دانمارکی (۹۲۵)، اریکو مالاتستا فعال سیاسی و نظریه پرداز فاشیسم ایتالیایی (۱۲۳۲)، و شرلی جکسون داستان نویس آمریکایی (۱۲۹۵) در این روز زاده شده اند و جرج واشینگتن (۱۱۷۸) و آندرئی ساخارف فیزیکدان و فعال سیاسی روس (۱۳۶۸) در این روز درگذشته اند.



اریکو مالاتستا



آندرئی ساخارف



جرج واشینگتن